

Esialgse õiguskaitse või hagi tagamise abinõu - Rootsi

SISUKORD

- 1 Millised on abinõude eri liigid?
- 2 Millistel tingimustel võib selliseid abinõusid rakendada?
 - 2.1 Menetlus
 - 2.2 Peamised tingimused
- 3 Abinõude ese ja laad
 - 3.1 Millist liiki vara suhtes võib neid abinõusid kohaldada?
 - 3.2 Milline on selliste abinõude mõju?
 - 3.3 Kui kaua sellised abinõud kehtivad?
- 4 Kas abinõu kohta saab esitada kaebuse?



1 Millised on abinõude eri liigid?

Tsiviilhagi tagamise abinõusid käsitlevad baassätted on esitatud Rootsi kohtumenetluse seadustiku (*rättegångsbalken*) 15. peatükis. Üldine põhimõte on, et tsiviilhagiga seoses ei saa võtta mingeid täitmismeetmeid enne, kui kohus on asja kohta otsuse teinud. Hagi tagamise abinõusid käsitlevad sätted kujutavad endast erandit sellest põhimõttest. Hagi tagamise abinõud on tavaliselt suunatud selle tagamisele, et kaotanud pool täidaks oma kohustusi pärast seda, kui kohus on teinud oma otsuse.

Kõige tavaprasem hagi tagamise abinõu on sekvestreerimine, mis tähendab seda, et hageja saab lasta vastaspoole mis tahes vara valduse üle võtta või lasta muul moel võtta vastaspoolelt tema õigus vara käsutada.

Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki artikli 1 kohaselt võib sekvestreerimist võimaldada eesmärgiga tagada hagiga seotud kohtuotsuse hilisem täitmisele pööramine. Üldjuhul peab selle sätte kohaselt tehtud sekvestreerimisotsus olema sõnastatud selliselt, et võlgnikule kuuluv vara sekvestreeritakse teatava kindlaksmääratud rahalise nõude katmiseks. Erandjuhul võib otsuses siiski märkida, millisele varale võib nõude pöörata.

Sekvestreerimiseks võib korralduse anda ka eesmärgiga tagada sellise kohtuotsuse hilisem täitmisele pööramine, mis on tehtud seoses eelisõigusega teatavale varale (Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki artikkel 2). Sellised kohtuotsused on näiteks need, mis hõlmavad sellise otsuse tegemist, millega kinnitatakse hageja eelisõigust teatavatele aktsiatele või osakutele, samuti need kohtuotsused, mille alusel on kostja kohustatud aktsiad või osakud viivitamatult üle andma.

Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki artikkel 3 sisaldab üldsätet, mis käsitleb kohtu õigust näha ette sobiv abinõu hageja õiguste kaitsmiseks. Seda sätet kohaldatakse näiteks seoses keelumäärustega. Leitakse, et hagi, mis on esitatud eesmärgiga saada kinnitus selle kohta, et kostjal ei ole õigust töötada teatavate konkurentsikeeluga hõlmatud kaupadega, kuulub samuti selle sätte reguleerimisalasse.

Peale selle võib kohus kooskõlas Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki artikliga 4 ja seoses kohtuasjadega, mis käsitlevad eelisõigust teatavale varale, teha määruse pillatud vara tagastamiseks jne.

Lisaks on Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki artikli 5 kolmandas lõigus sätestatud, et teatavatel tingimustel võidakse võimaldada esialgset õiguskaitset.

Peale selle on samuti kehtestatud eraldi sätted teatavate konkreetsete valdkondadega, nt patendiõigusega seotud hagi tagamise abinõude kohta.

2 Millistel tingimustel võib selliseid abinõusid rakendada?

2.1 Menetlus

Kui asja menetlemine kohtus on pooleli, teeb hagi tagamise abinõu käsitleva otsuse kohus. Kui kohtumenetlus ei ole pooleli, on pädevat kohut käsitlevad kohaldatavad sätted üldjoontes samad nagu tsiviiliasjade puhul üldiselt.

Kohus ei saa hagi tagamise abinõude küsimust tõstatada omal algatusel. Sellepärast peab see pool, kes sellist otsust soovib, esitama vastava avalduse. Poolelioleva kohtumenetluse puudumise korral tuleb avaldus esitada kirjalikult.

Puudub nõue, et avalduse esitajat peab abistama või esindama õigusesindaja. Rootsi kohtumenetlused on tasuta. Maksta tuleb vaid avalduse esitamise tasu, mille suurus on praegu 450 Rootsi krooni (umbes 50 eurot).

2.2 Peamised tingimused

Rootsi kohtumenetluse seadustiku (*rättegångsbalken*) 15. peatüki artiklite 1–3 kohaste meetmete võimaldamise tingimus on, et põhiküsimustega (nt artikli 1 kohane nõue) seoses saab algatada kohtumenetluse või neid küsimusi saab läbi vaadata muu sarnase menetluse raames. Viimati nimetatud menetlused hõlmavad vahendusmenetlusi.

Ülemkohus (*Högsta domstolen*) on sedastanud, et sekvestreerimist või muude Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki kohaste hagi tagamise abinõude rakendamist võib võimaldada ka seoses hagidega, mida tuleb menetleda välisriigi kohtus, kui välisriigi kohtu otsust saab täitmisele pöörata Rootsis.

Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki artiklite 1–3 kohase sekvestreerimise võimaldamiseks peavad samuti olema täidetud järgmised tingimused.

- Üks tingimus on, et taotleja peab tõendama, et tal on tõenäoliselt alust teise isiku vastu nõude esitamiseks, ning et võib eeldada, et selle nõudega seoses saab algatada kohtumenetluse või seda nõuet saab läbi vaadata muu sarnase menetluse raames.
- Avalduse esitaja peab samuti näitama, et on alust karta, et teine pool püüab hoiduda võla tasumisest kas põgenemisega, vara kõrvaldamisega või muul moel (artikkel 1), et teine pool kõrvaldab vara või kahjustab seda olulisel määral või käsutab seda muul moel avalduse esitajat kahjustades (artikkel 2) või et teatava tegevusega või lubadusega võtta teatavaid meetmeid või teatavate meetmete võtmisest hoidumisega või muul moel takistab või raskendab teine pool avalduse esitajal tema õiguste kasutamist või vähendab olulisel määral vara väärtust (artikkel 3).
- Ajutiste meetmete võimaldamiseks peab samuti eksisteerima oht, et viivitamisega kaasneb kahju. See tähendab, et kui meedet ei võimaldata kohe ilma teist poolt ära kuulamata, siis ei pruugi otsust olla võimalik täitmisele pöörata. Sel viisil ajutise meetme võimaldamise korral tuleb otsus saata menetlusosalistele ja kostja peab esitama otsuse kohta märkused. Kostjalt märkuste saamise korral peab kohus viivitamatult uuesti hindama, kas meetme võimaldamine on õigustatud.
- Peale selle võib meetme võtmist võimaldada üksnes juhul, kui avalduse esitaja esitab tagatise mis tahes kahju katteks, mis vastaspoolele võidakse meetmega tekitada. Kui avalduse esitajal ei ole võimalik tagatist esitada, kuid ta tõendab samas, et tema nõudel on erilised alused, võib kohus vabastada avalduse esitaja tagatise maksmise kohustusest.

3 Abinõude ese ja laad

3.1 Millist liiki vara suhtes võib neid abinõusid kohaldada?

Sekvestreerimist käsitlevad nõuete täitmisele pööramise otsused hõlmavad vara arestimist teatava väärtuse ulatuses. Üldiselt kohaldatakse täitmisele pööramise puhul samu põhimõtteid nagu arestimise puhul. Vara müük on siiski välistatud.

Põhimõtteliselt võib täitemenetluse raames arestida mis tahes liiki vara. See võib olla kas kinnis- või vallasvara.

Teatavat vara ei tohi arestida. Selliseks varaks on eluks vajalik vara, mis hõlmab muu hulgas järgmist:

- rõivad ja muud võlgniku isiklikuks kasutamiseks mõeldud esemed teatava väärtuse piires;
- mööbel, kodutehnika ning muud esemed, mida võlgnik vajab kodu ja selle ülalpidamise jaoks;
- tööriistad ja muud seadmed, mida võlgnikul on vaja tasustatava töö tegemiseks või kutseõppeks;

- isiklikud esemed, nt medalid ja spordiauhinnad, millel on võlgniku jaoks selline personaalne väärtus, et nende arestimine oleks ebaõiglane.

Vara saab kaitsta ka eraldi õigusaktide alusel. Nii võib see olla näiteks seoses kahjunõuetega.

Sekvestreerimist ei tohi nõuetega seoses kohaldada töötasu jms suhtes enne, kui see on välja makstud ja selle saab arestida.

3.2 Milline on selliste abinõude mõju?

Kui vara on võla katteks sekvestreeritud, ei saa kostja vara võõrandada või mis tahes moel käsutada avalduse esitaja kahjuks. Rootsi täitevasutus (*Kronofogdemyndigheten*) võib siiski võimaldada erandeid käsutamiskeelust, kui selleks on erilised põhjused. Vara mis tahes selline käsutamine, mis on vastuolus käsutamiskeeluga, võib kaasa tuua kriminaalvastutusele võtmise.

3.3 Kui kaua sellised abinõud kehtivad?

Kui on võimaldatud Rootsi kohtumenetluse seadustiku 15. peatüki artiklite 1–3 kohane meede, peab avalduse esitaja esitama seoses asjaomase küsimusega hagiavalduse ühe kuu jooksul alates otsuse tegemisest, kui kohtuasja ei ole veel algatatud. Kui aga nõue kuulub läbivaatamisele muu menetluse raames, peab avalduse esitaja võtma hoopis asjaomase menetluse jaoks ette nähtud meetmed.

Ajutise meetme võimaldamise korral tuleb otsus saata menetlusosalistele ja kostja peab esitama otsuse kohta märkused. Kostjalt märkuste saamise korral peab kohus viivitamatult uuesti hindama, kas meetme võimaldamine on õigustatud.

Meede tuleb kohe kehtetuks tunnistada, kui pärast meetme võimaldamist esitatakse tagatis, mis on piisav meetme eesmärgi seisukohast.

4 Kas abinõu kohta saab esitada kaebuse?

Hagi tagamise abinõusid hõlmav küsimus tuleb lahendada otsuse tegemisega nii juhul, kui tegemist on kohtuasja menetlemisega seoses esile kerkinud menetlusliku küsimusega, kui ka juhul, kui tegemist on eraldiseisva küsimusega.

Mõlemal juhul saab otsuse eraldi vaidlustada see isik, kelle vastu otsus on suunatud. Isik, kes soovib vaidlustada piirkonnakohtu (*tingsrätt*) otsuse, peab seda tegema kirjalikult kolme nädala jooksul alates otsuse tegemise kuupäevast. Kui otsust ei tehtud istungi ajal ja ühelgi istungil ei ole teatatud, millal otsus tehakse, hakatakse apellatsiooni esitamise tähtaega arvutama kuupäevast, mil apellant otsuse sai. Apellatsioon tuleb adresseerida apellatsioonikohtule (*hovrätt*), kuid see tuleb esitada piirkonnakohtule (*tingsrätt*).

Kui piirkonnakohus on tsiviilasjaga seoses tagasi lükanud avalduse Rootsi kohtumenetluse seadustiku (*rättegångsbalken*) 15. peatüki kohase hagi tagamise abinõu võimaldamiseks või tühistanud sellist käsitleva otsuse, võib apellatsioonikohus viivitamatult anda loa meetme rakendamiseks kuni kohtu edasise korralduseni. Kui piirkonnakohus on võimaldanud sellise meetme võtmist või deklareerinud, et otsuse võib täitmisele pöörata isegi juhul, kui see ei ole veel lõplik ja täielik, võib apellatsioonikohus viivitamatult otsustada, et piirkonnakohtu otsust ei saa täitmisele pöörata kuni kohtu edasise korralduseni.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 06/09/2019